



ฐานข้อมูลห้องถิน จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

เรื่อง พระนางกำแพงขาโต๊ะ

The Office Of Academic Resource Information And Technology



ฐานข้อมูลห้องถีน จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร





## ฐานข้อมูลห้องถิน จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

### รายละเอียด

เมืองกำแพงเพชร เป็นเมืองกวางใหญ่ มีสถาปัตยกรรมแบบต่างๆ เป็นจำนวนมาก รวมทั้งวัดเก่าแก่แต่โบราณกาลซึ่งมีมากถึง 20 วัด โดยสมัยก่อนนิยมสร้างวัดไว้ภายในตัวเมืองส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งสร้างไว้นอกเมืองด้วยเหตุนี้ เมืองกำแพงเพชร จึงมีพระกรุพระเก่าที่ชุดพบทั้งจากวัดในตัวเมือง และวัดนอกเมือง มากมายหลายครุฑายวัดด้วยกัน ล้วนมีชื่อเสียงโด่งดังในวงการพระเครื่อง และที่ได้รับการยกย่องให้เป็นหนึ่งในพระชุดเบญจภาคียอดนิยม คือ พระกำแพงซุ้มกอ เนื้อดินเผา เป็นพระกรุที่ชุดพบบริเวณทุ่งเศรษฐี ภายในตัวเมืองกำแพงเพชรนอกจากนี้ยังมีการขุดพบพระเครื่องพิมพ์ต่างๆ อีกจำนวนมาก โดยได้จากวัดทั้งหลายที่อยู่ภายในเมืองกำแพงเพชร พระเครื่องที่ชุดนี้มีหลายพิมพ์ มีทั้งขนาดเล็ก ขนาดปานกลาง และขนาดใหญ่ในจำนวนนี้ก็มี วัดอาวาสน้อย รวมอยู่ด้วย วัดนี้อยู่ภายในตัวเมืองกำแพงเพชร ได้ชุดพบพระสกุลช่างฝีมือกำแพงเพชร อย่างแท้จริง พระกรุนี้มีหลายพิมพ์ มีอยู่พิมพ์หนึ่งที่องค์พระมีขนาดค่อนข้างใหญ่กว่าพระเครื่องทั่วๆ ไป คือ พระกำแพงขาโต๊ะ วัดนี้อยู่เยื้องกับ วัดอาวาสใหญ่ ห่างกันประมาณ 500 เมตร โดยมีทางเข้าแยกจากถนนสายกำแพงเพชร-สุโขทัย (ทางแยกนี้อยู่ตรงข้ามวัดอาวาสใหญ่) วัดอาวาสน้อย เป็นวัดขนาดใหญ่วัดหนึ่ง หลักฐานที่พบคือสถาปัตยกรรมต่างๆ ภายในวัด ล้วนมีขนาดใหญ่โตมาก โดยเฉพาะฐานที่ตั้งของวิหาร และเจดีย์ ฐานวิหารของวัดนี้นับว่ามีความยาวมากที่สุดแห่งหนึ่งของบรรดาสิ่งก่อสร้างในเมืองกำแพงเพชร บนฐานใหญ่นี้เป็นที่ตั้งของวิหาร ซึ่งหันหน้าไปทางทิศตะวันออก ด้านหลังวิหารมีเจดีย์ 1 องค์ เป็นเจดีย์ประธาน ภายในวิหารมีแท่นพระ เข้าใจว่าเป็นแท่นพระประธาน ด้านหลังวิหารใหญ่ ทางทิศตะวันตกมีเจดีย์ 2 องค์อยู่ดูกัน ขนาดไม่ใหญ่นัก ใกล้ๆ กันนั้นมีแนวกำแพงเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีเจดีย์ศิลาลงตั้งอยู่ตรงกลางอีกองค์หนึ่งที่ด้านหลังวัดมีสิ่งที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง คือ สิ่งก่อสร้างที่เข้าใจว่าน่าจะเป็น "สั่วม" มีลักษณะเป็นป้อมรูปวงกลม ภายในบ่อตรงกลาง มีลักษณะคล้ายปรางกวาง ความลึกไม่ทราบแน่ชัด เพราะกิงไม่ใบไม้ตกลงไปทับถม แต่ประมาณได้ว่า คงไม่ต่างกว่า 2 เมตร ปากป้อมลึกด้วยศิลาลง แต่เว้นช่องเล็กๆ ไว้ตรงกลางยาวประมาณ 1 ศอก กว้าง 1 คืบเศษ ช่องตรงกลางนี้ยกพื้นสูงเล็กน้อยบ่อรูปวงกลมนี้มี 3-4 บ่อ เมื่อสันนิษฐานดูแล้ว สิ่งก่อสร้างเหล่านี้ใช้ประโยชน์ได้อย่างเดียวคือเป็น "สั่วม" ไม่น่าจะเป็นบ่อน้ำ เพราะไม่สามารถใช้สิ่งใดลงไปตักน้ำได้ อีกทั้งลักษณะการสร้างบ่อน้ำโบราณในเมืองกำแพงเพชร ก็มีเป็นแบบอย่างอื่น เช่น ชอบสร้างเป็นบ่อสี่เหลี่ยม ก่อขอบปากบ่อให้สูง เป็นต้น

โบราณวัตถุที่พบในระหว่างการขุดแต่ง วัดอาวาสน้อย เมื่อเดือนพฤษภาคม 2512 เจ้าหน้าที่ได้พบเศษหงอนชิ้นเล็กๆ มีลักษณะเป็นตุ่มหุ้นแบบเสียบกับใบหุ้น และอาจจะมีแผ่นโลหะเล็กๆ คล้องตรงปลายแหลมกันหลุดอีกชั้นหนึ่งก็ได้ นอกจากนี้ยังได้พบพลอยสีขาวเม็ดเล็กๆ 1-2 เม็ดรวมอยู่ พลอยเหล่านี้เรียกว่าในเป็นเม็ดแล้ว และมีรอยของprotothaiไว้ให้สะท้อนแสงข้างหลังแต่ละเม็ดโบราณวัตถุเหล่านี้คงไม่เก่าไปกว่าสามัญอยุธยา และได้พบรวมกันอยู่ในเจดีย์ศิลาลงองค์หนึ่งซึ่งหักพังเป็นส่วนมากเมื่อปี 2499 กรมศิลปากรได้ชุดคันภายในองค์เจดีย์ศิลาลง



## ฐานข้อมูลท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

บนบานวิหารใหญ่ ปราภูว่าได้พบพระพุทธธรูปสมัยต่างๆ รวมกันอยู่ เช่น สมัยสุโขทัย และสมัยอยุธยา มีจำนวนมาก กรรมศิลป์การได้นำพระพุทธธรูปดังกล่าวจำนวนหนึ่งไปเก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครกล่าวสำหรับ พระกำแพงข้า太子 กรุวัดอาวาสน้อย ที่ชุดพบในวัดนี้ สร้างด้วยเนื้อชินเงิน เนื้อตะกั่วสนิมแดง และเนื้อดิน พุทธลักษณะ เป็นพระพิมพ์ทรงรูปสามเหลี่ยมหน้าจั่ว ขนาดค่อนข้างใหญ่ ขอบซุ้มเป็นเส้นมนหนา เว้าตามองค์พระ องค์พระปางสมาธิ ประทับนั่งบนฐานที่มีลักษณะคล้าย ฐานสิงห์ เมื่อนข้า太子 อันเป็นที่มาของชื่อพระพิมพ์นี้ คือ พระกำแพงข้า太子 พุทธศิลป์สมัยสุโขทัยยุคปลาย ฝีมือสกุลช่างกำแพงเพชรอย่างแท้จริง โดยได้ถ่ายทอดพุทธลักษณะมาจาก พระบูชาของเมืองกำแพงเพชรทุกอย่าง สังเกตจากฐานขององค์พระที่เรียกว่า “ขา太子” เป็นการถอดแบบมาจากพระบูชาที่เรียกว่า พระกำแพงสามขันนั่นเอง มิติองค์พระมีลักษณะมนสูงกว่าพระทั่วไป องค์พระจึงมีความหนาพอสมควร ทำให้เห็นพระพักตร์และวรดทรงชัดเจน ปรากฏไว้พระศอกเป็นเส้นมนเห็นเด่นชัด พระขนง (คิ้ว) ทั้ง 2 ข้างเป็นเส้นหนา และไม่ได้จดกัน พระขนงด้านขวาสูงกว่าด้านซ้ายอย่างเห็นได้ชัด พระเนตร (ตา) ทั้ง 2 ข้างไม่เป็นเม็ดกลม แต่มีลักษณะเป็นแบบเส้นมนยาวรี ในส่วนของพระกรรณ (หู) ด้านขวาปรากฏชัดเจน และยาวกว่าด้านซ้าย พระโอษฐ์ (ปาก) เป็นเส้น 2 เส้นโค้งมนลงคล้ายเสี้ยวพระจันทร์ บริเวณพระอุระ (อก) ปรากฏเส้นสังฆภีชัดเจน จากพระอังสา (ไหล่) ด้านซ้ายยาวลงมาจุดถึงบริเวณเบื้องพระองค์ (เอว) ไม่ปรากฏพระนาภิ (สะดีอ) ให้เห็น มีเส้นประดดดเอวอยู่หน้าพระหัตถ์ทั้ง 2 ข้างที่ประสานกันพระกำแพงข้า太子 ยังมีการชุดพบจากวัดอื่นๆ อีกด้วย อาทิ วัดบรมราตุ วัดช้างล้อม วัดอาวาสใหญ่ วัดป่ามีด ฯลฯ สมัยก่อนนักสะสมพระเครื่อง ต่างพยายามหาพระพิมพ์นี้มาครอบครอง เพราะเป็นพระสวยงามคอมชัดพิมพ์หนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งศักดิ์ศรีของ เมืองกำแพงเพชร เป็นที่ยอมรับของนักพระเครื่องทั่วประเทศอยู่แล้ว ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ พระกำแพงข้า太子 มีค่านิยมที่สูงขึ้นเรื่อยๆ และมีราคาสูงในสมัยนั้น แต่พอมาถึงปัจจุบันความนิยมได้ลดน้อยลงไปบ้างด้วยเหตุที่พระมีจำนวนน้อย และมีขนาดที่ค่อนข้างใหญ่ (สูงประมาณ 5.0 ซม. กว้างประมาณ 3.5 ซม.) ทำให้หักломคงไม่ค่อยสะดวก สนใจจึงไม่แพงมากนัก (สำหรับค่าของเงินในสมัยนี้ เมื่อเทียบกับคุณค่าของพระพิมพ์นี้ ซึ่งมีอายุหลายร้อยปี) คืออยู่ที่หลักหมื่นต้นถึงหมื่นกกลางส่วนด้านพุทธคุณนั้น เป็นที่ยอมรับกันว่า พระกำแพงข้า太子 ยอดเยี่ยมทางด้านโซคลากา โภคทรัพย์ และเมตตามหานิยม เป็นอย่างยิ่ง

ภาพ โดย :

[https://arit.kpru.ac.th/ap/local/?nu=pages&page\\_id=159&code\\_db=DB0003&code\\_type=P003](https://arit.kpru.ac.th/ap/local/?nu=pages&page_id=159&code_db=DB0003&code_type=P003)

คำสำคัญ : พระเครื่อง

ที่มา : สมาคมกีฬաจังหวัดกำแพงเพชร. (2549). พระกรเมืองกำแพง มรดกประวัติศาสตร์กำแพงเพชร.  
กำแพงเพชร: สมาคมกีฬาจังหวัดกำแพงเพชร.

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนा จันทร์สิงห์



## ฐานข้อมูลห้องถิน จังหวัดกำแพงเพชร-ตาก

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

วันที่ : 2017-02-22

[https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page\\_id=198&code\\_db=610005&code\\_type=01](https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=198&code_db=610005&code_type=01)

The Office Of Academic Resource Information And Technology